

VAN WESTREENEN

ADVISEURS VOOR HET BUITENGEBIED

Gemeente Dronten
College van B&W
Postbus 100
8250 AC Dronten

Anthonie Fokkerstraat 1a
3772 MP Barneveld
T: (0342) 47 42 55
F: (0342) 47 42 81
E: info@vanwestreenen.nl

Varsseveldseweg 65d
7131 JA Lichtenvoorde
T: (0544) 37 97 37
F: (0544) 37 83 64
E: info@vanwestreenen.nl

Uw kenmerk : xxxx
Ons kenmerk : AS/Berg/1473
Inzake : Maatschap J.S. en B. Berghorst en H.H. en A. Bos
Betreft : Vergroting bouwperceel Oudebosweg 32 te Dronten

Barneveld, 24 mei 2016

Geacht college,

Namens cliënt, Maatschap J.S. en B. Berghorst en H.H. en A. Bos, dienen wij via deze weg een principeverzoek in voor vergroting van het agrarisch bouwperceel aan de Oudebosweg 32 te Dronten. In deze brief zullen wij ons verzoek nader toelichten.

Situatie

Cliënt exploiteert op de locatie Oudebosweg 32 te Dronten, kadastraal bekend gem. Dronten, sectie C, nr. 1298, 1299 en 1270, een melkveehouderij. Daartoe is op de locatie een bedrijfswoning met drie rundveestallen en sleufsilos gerealiseerd. De maatschap heeft ca. 400 ha. aan weidegronden in gebruik.

Op 11 november 2008 is een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer verleend voor het houden van 530 melk- en kalfkoeien en 419 stuks vrouwelijk jongvee. In een milieuneutrale melding d.d. november 2013 is dit aantal wederom opgenomen. Volgens de op 26 maart 2013 verleende vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet mogen 800 stuks melk- en kalfkoeien en 600 stuks vrouwelijk jongvee gehouden worden. In de bijlage bij dit verzoek is een tekening van de actuele situatie opgenomen.

Figuur 1: luchtfoto van plangebied in 2014

Bestemmingsplan

Het plangebied valt onder het regime van bestemmingsplan 'Buitengebied (9010)', vastgesteld op 26 april 2007, gewijzigd op 6 januari 2010 (wijzigingsplan 'Buitengebied Oudebosweg 32, 9010.23'). Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch gebied' met de nadere aanduiding 'bouwperceel'. Er mag een veehouderij geëxploiteerd worden.

Gronden met de bestemming 'Agrarisch' zijn onder meer aangewezen voor de uitoefening van het agrarisch bedrijf (bv veehouderij) met een in hoofdzaak grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, waaronder onder-stammenteelt, takkenteelt, fruitteelt, houtteelt en andere opgaande boomteeltvormen. Er mogen uitsluitend gebouwen ten behoeve van agrarische bedrijven worden gebouwd en uitsluitend binnen het vlak dat op de kaart is voorzien van de aanduiding "bouwperceel", en er mogen uitsluitend gebouwen ten behoeve van één agrarisch bedrijf worden gebouwd.

De afstand van de woning tot de naar de weg gekeerde grens van het agrarisch bouwperceel moet ten minste 15 meter bedragen. De afstand van de overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, tot de niet naar de weg gekeerde grenzen van het bouwperceel moet ten minste 10 meter bedragen.

Omdat reeds volledig gebruik is gemaakt van de wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het vergroten van het agrarisch bouwperceel (tot 2,5 ha.), kan deze wijzigingsbevoegdheid in onderhavig geval niet meer gebruikt worden. Het vigerende bestemmingsplan biedt hiermee dus geen mogelijkheden voor uitbreiding van het bouwperceel. Hiervoor moet het bestemmingsplan herzien worden.

Ontwikkelingen in de melkveehouderij

Vervallen melkquotum

De tijd van landbouwsubsidies en marktbescherming binnen het Europees gemeenschappelijk landbouw beleid (GLB) is voorbij. Op de meest recente wereldhandelsoverleg (WTO) werd opnieuw van Europa geëist dat de grenzen verder open gaan om zo te komen tot een vrije wereldhandel. Dit houdt voor de landbouw in dat goedkoop geproduceerde producten uit andere landen in Europa aangeboden mogen worden en de markt daarvoor niet langer beschermd wordt. De prijs van landbouwproducten zoals melk en kaas dalen naar het niveau van de wereldmarktprijzen en prijzen zullen meer gaan fluctueren.

Om melkveehouders tegemoet te komen is het melkquotum in 2015 afgeschaft om zo schaalvergroting mogelijk te maken en boeren een eerlijke concurrentiepositie te geven. Sinds 2003 wordt een bedrijfstoeslag uitbetaald die als compensatie moet dienen van de dalende melkprijs. Deze bedrijfstoeslag wordt echter alleen uitgekeerd als de veehouder voldoet aan verschillende voorwaarden op het gebied van milieu, volksgezondheid, diergezondheid, plantgezondheid, bodemgebruik en dierenwelzijn, de zogenoemde cross compliance (bron: Ministerie van LNV, Randvoorwaarden GLB).

Het GLB is volledig gericht op het afbouwen van steun en liberalisatie van de markten, met een prijsdaling tot gevolg. De veehouder moet het in de toekomst dus volledig van zijn ondernemerscapaciteiten hebben om te blijven bestaan en de concurrentie het hoofd te bieden.

Naast een dalende melkprijs staat de melkveehouderij een verdere stijging van de kosten te wachten. Een wereldwijd tekort aan olie met als gevolg hogere brandstofprijzen en hogere transport- en productiecosten worden door alle leveranciers doorberekend in de prijzen van de producten. De prijsdalingen van tegenwoordig zijn niet van blijvende aard, is de verwachting. De producten zelf laten echter ook een stijging zien, hierbij valt te denken aan afdekplastic, kunstmest en zaagsel. Grondstoffen voor veevoer zoals tarwe zijn flink duurder geworden door een toename van de wereldbevolking en het gebruik van deze grondstoffen voor het produceren van biobrandstoffen. Stijgende waterschapslasten, grondprijzen zorgen er ook voor dat de financiële resultaten van het melkveebedrijf onder druk komen te staan.

Dit alles leidt ertoe dat in de melkveehouderij een grote noodzaak is van kostenminimalisering, mede door de moeilijk beïnvloedbare melkprijs. Daarom is in de melkveesector een algemene tendens van schaalvergroting waarneembaar; alleen door schaalvergroting kunnen de kosten geminimaliseerd worden en is een bedrijf levensvatbaar te houden.

Dierenwelzijn en volksgezondheid

Gelijktijdig is er in de sector sprake van een toenemende aandacht voor dierenwelzijn en volksgezondheid. Het tegengaan van ziekten en aandoeningen, zoals uier- of klauwontstekingen en ziektes onder het jongvee gelijktijdig met een afname van het antibioticagebruik is een grote opgave. De Maatlat Duurzame Veehouderij stelt hieromtrent reeds voorwaarden om het stalklimaat en het dierenwelzijn te verbeteren. Vooral ziektes als uierontsteking en klauwontsteking kunnen hierdoor tegen worden gegaan. Het inrichten van speciale quarantainehokken zorgt ervoor dat de ziektedruk afneemt. Door in de stal maatregelen

te nemen voor verbetering van het dierenwelzijn kan een afname van het antibioticagebruik bewerkstelligd worden. Het bouwen van ruime stallen draagt hier enorm aan bij.

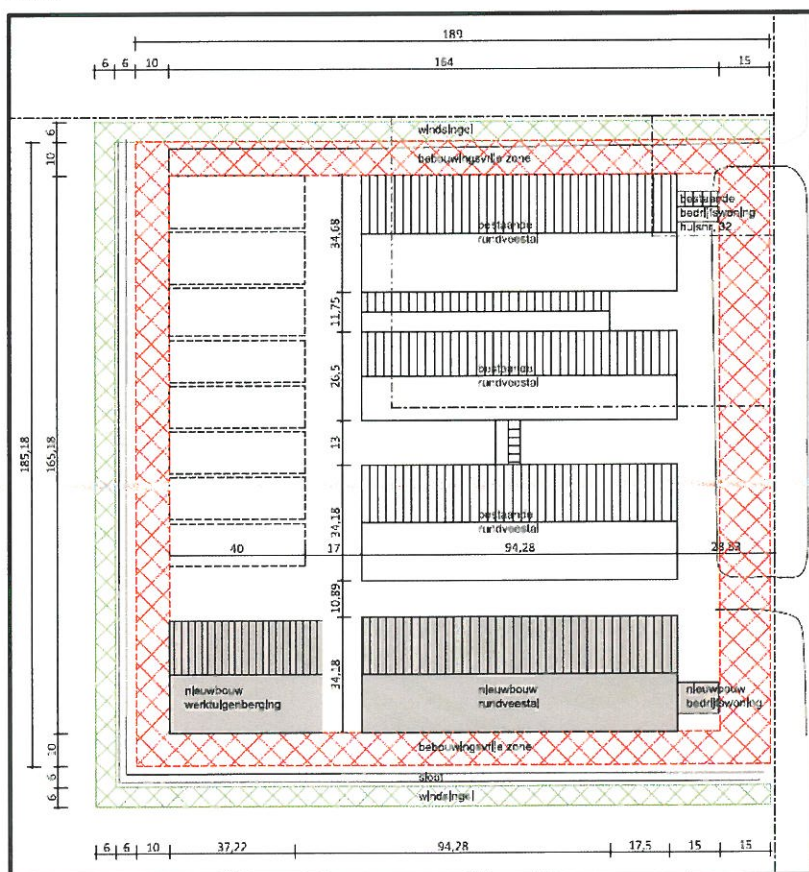
Grondgebruik

Vanuit de rijksoverheid zijn er nadere eisen gesteld inzake de grondgebondenheid van agrarische bedrijven en de fosfaatrechten. Dit alles leidt ertoe dat het kunnen beschikken over grote arealen aan landbouwgronden steeds belangrijker wordt. Ook in het grondgebruik is derhalve een grote schaalvergroting waarneembaar. Dit leidt er toe dat er steeds meer behoefte is aan groter landbouwmaterieel met grotere capaciteit.

Gevolgen ruimtegebruik

De bovengenoemde ontwikkelingen leiden tot een forse toename van het benodigde areaal aan weiden voor individuele melkveehouders maar ook van de benodigde oppervlakte aan bebouwing. Immers, bij schaalvergroting neemt het aantal dierplaatsen toe, waardoor meer huisvestingsruimte nodig is. Aan de huisvestingsruimte worden bovendien (vanuit dierenwelzijn) meer eisen gesteld, wat in de praktijk vooral tot uiting komt in ruimere stallen met een gunstiger binnenklimaat, meer ruimte per dierplaats, moderne voorzieningen en installaties en separate ruimtes voor dieren in quarantaine. Ook vanuit dit aspect is er extra ruimte nodig. Voorts is er ruimte nodig voor het stallen van landbouwmaterieel.

Plan

Figuur 2: gewenst bouwvlak met nieuwbouwplannen

De hiervoor geschetste ontwikkelingen zijn feitelijk één-op-één van toepassing op de maatschap. De maatschap heeft de afgelopen jaren een forse schaalvergroting meegemaakt. Het areaal landbouwgrond is in zeven jaar tijd gegroeid van circa 100 ha. naar 400 ha. In verband met verdere kostenminimalisering wenst de maatschap nu de veehouderij op te schalen door uit te breiden naar 1.000 stuks melkvee en 600 stuks jongvee. De maatschap heeft derhalve het plan opgevat een nieuwe stal annex werktuigenberging te realiseren en daar een bedrijfswoning aan toe te voegen. Onder 'Tweede bedrijfswoning' wordt aangetoond waarom een tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor de continuïteit en een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.

Aanpassing/aanvulling kaderstelling Buitengebied

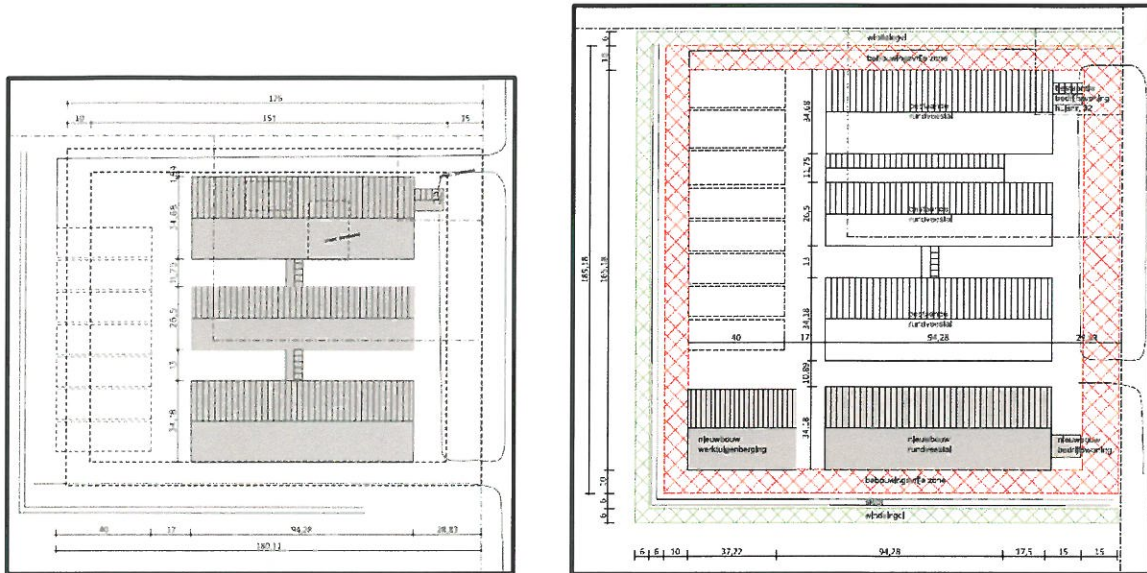
Op 22 januari is uw gemeenteraad akkoord gegaan met het aanpassen/aanvullen van de kaderstelling voor het buitengebied ten behoeve van (onder andere) het mogelijk maken van erfvergroting van agrarische erven tussen de 2,5 ha en de 3,5 ha. Hieraan is een aantal criteria verbonden:

- a. Binnen het bestaande erf moet geen ruimte meer zijn voor de benodigde uitbreiding;
- b. Beoordeeld moet zijn of er mogelijkheden zijn om vrijgekomen agrarische erven op te kopen;
- c. Er moet sprake zijn van een langdurige vergroting van de productieomvang (in de vorm van nieuwbouw) waarbij van deze vergroting sprake moet zijn nadat het beleid is vastgesteld en de noodzaak van de uitbreiding moet zijn aangetoond.
- d. Sprake moet zijn van een grondgebonden bedrijfsvoering:
 1. Melkveehouderij
 2. Bij akkerbouw/ fruitteelt moet aangetoond worden dat de productiegrond in verhouding tot de uitbreiding (nieuwbouw), staat (*niet van toepassing*)
- e. Er moet voldoende manoeuvreerruimte zijn op het eigen agrarisch bouwperceel.
- f. Parkeren moet plaatsvinden op het eigen bouwperceel.
- g. De toereikendheid van de infrastructurele ontsluiting moet aangetoond zijn.
- h. De nachtelijke lichtuitstraling moet beperkt worden.
- i. De vorm van het bouwperceel past in het landschap. De vorm van het erf moet rechthoekig zijn met een diepte die groter is dan de breedte.
- j. Inrichtingsprincipes op het erf:
 1. Tussen bebouwing en zijdelingse- en achterperceelsgrens moet minimaal 10 meter afstand worden aangehouden;
 2. Tussen bebouwing en perceelsgrens aan de wegzijde moet minimaal 15 meter afstand worden aangehouden.
- k. Het perceel moet landschappelijk worden ingepast met een erfbeplantingsplant, met inachtneming van een erfbeplanting met een breedte van minimaal 6 meter.
- l. Er moet een dialoog met de omgeving plaatsvinden.

Toetsing

Ad. a. In onderstaande afbeeldingen is een vergelijk gemaakt tussen de huidige situatie en de gewenste situatie. Hieruit blijkt dat de gewenste plannen niet te realiseren zijn binnen het bestaande bouwvlak.

Figuur 3 & 4: vergelijk huidig (links) en nieuw (rechts) bouwvlak

- Ad. b. Cliënt kan in de nabijheid van zijn bedrijf geen agrarisch bedrijf aankopen. Daarnaast ligt het grootste deel van de gronden van cliënt in de directe nabijheid van het agrarisch bouwperceel. Het aankopen van een bouwperceel elders om een rundveestal en een werktuigenberging te realiseren leidt niet tot een efficiënte bedrijfsvoering.
- Ad. c. In de gewenste situatie is sprake van de bouw van een nieuw melkveestall annex werktuigenberging. De bouw dient er toe een langdurige vergroting van de productieomvang te bewerkstelligen.
- Ad. d. Er is sprake van een grondgebonden bedrijfsvoering (melkveehouderij).
- Ad. e. Zoals uit figuur 4 blijkt, is op het erf voldoende ruimte voor het manoeuvreren van voertuigen.
- Ad. f. Op het perceel zal voldoende ruimte zijn voor het parkeren van voertuigen en materieel.
- Ad. g. Er zijn afdoende ontsluitingsmogelijkheden bij het perceel.
- Ad. h. Ten gevolge van uitvoering van onderhavig plan zal er geen significante extra nachtelijke lichtuitstraling ontstaan.
- Ad. i. De vorm van het nieuwe bouwperceel blijft rechthoekig, met een diepte die groter is dan de breedte (189 x 185 meter). Zie hiervoor de situatietekening in de bijlage.
- Ad. j. De afstand tussen de bebouwing en de zijdelingse- en achterperceelsgrens wordt minimaal 10 meter. De afstand tussen de bebouwing en de perceelsgrens aan de wegzijde blijft minimaal 15 meter.
- Ad. k. In overleg met uw college zal, na goedkeuring, een landschappelijk inpassingsplan opgesteld worden.
- Ad. l. In het kader van het vooroverleg zal overleg met omwonenden gevoerd worden. Omwonenden zullen persoonlijk uitgenodigd worden op de locatie waar de plannen gepresenteerd worden en

gelegenheid zal zijn tot het stellen van vragen en maken van opmerkingen. Indien sprake is van bedenkingen tegen het plan zal gemotiveerd worden of en hoe met deze bedenkingen rekening kan worden gehouden bij de verdere uitvoering van het plan. Een verslag van dit vooroverleg zal als bijlage bij het bestemmingsplan gevoegd worden.

Tweede bedrijfswoning

Bestemmingsplan

Het realiseren van een tweede bedrijfswoning is op basis van het bestemmingsplan 'Buitengebied Dron-ten (9010)' mogelijk middels het toepassen van een wijzigingsbevoegdheid (artikel 1.2.3 van bijlage 1 van het bestemmingsplan):

“Een tweede bedrijfswoning bij agrarische bedrijven kan na wijziging worden toegelaten, als dit als gevolg van de aard van de bedrijfsactiviteiten noodzakelijk is. Dit kan het geval zijn wanneer zulks noodzakelijk is in verband met continue (dag en nacht) persoonlijk toezicht en verzorging door meer dan één persoon en er sprake is van een meermansbedrijf met tenminste twee volwaardige arbeidskrachten. Tevens zal er in deze gevallen worden getoetst aan de zekerheid omtrent de duurzaamheid van het toezicht en/of van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf. Dit kan het geval zijn als er sprake is van een redelijke verwachting dat het bedrijf zal worden voortgezet en/of uitgebreid.”

Bedrijfssituatie

Het bedrijf van cliënt betreft een melkveehouderij van dermate grote omvang, dat gebruik wordt gemaakt van de inhuur van tijdelijke werknemers. Op 18 mei 2015 is omgevingsvergunning verleend voor (onder andere) een accommodatie voor huisvesting van deze werknemers. Door opschaling van het bedrijf en de bouw van een extra stal zullen de werkzaamheden op het bedrijf toenemen. Bedrijfseconomisch gezien is het aan te bevelen een tweede beheerder voor de locatie aan te nemen, in plaats van de inhuur te verhogen. Ook op het gebied van continuïteit is een tweede beheerder te prefereren boven extra inhuur. De volgende bedrijfsgebouwen en -voorzieningen zijn aanwezig (en voorzien):

bedrijfsgebouwen en -voorzieningen	oppervlakte
rundveestal 1: jongveestal + melkkoeien	3.270 m ²
afkalfstal + ziekenstal	873 m ²
rundveestal 2: melkkoeien + melkstal + technische ruimte	2.498 m ²
sluis stal 2 naar stal 3	89 m ²
rundveestal 3: jongveestal + melkkoeien	3.222 m ²
rundveestal 4 (nieuwbouw)	3.120 m ²
werktuigenberging (nieuwbouw)	1.272 m ²
sleufsilo's (5x500, 1x570, 2x620)	4.310 m ²
	18.654 m ²

Tabel 1: oppervlakte bedrijfsgebouwen en -voorzieningen (maten bij benadering)

Bedrijfsomvang

Gezien de omvang van de huidige en gewenste bedrijfsvoering kan gesteld worden dat sprake is van een volwaardig meermansbedrijf. Voor het bepalen van de arbeidsbehoefte van bedrijven zijn er normen opgesteld door het Landbouw Economisch Instituut (LEI). Elke diersoort en elk type landbouw laat zich vertalen in Nederlandse Grootte Eenheden (NGE). De NGE wordt gebruikt voor verschillende doelen, zoals statistieken en bedrijfseconomisch onderzoek. Ook dient het voor heffingen, regelgeving (Laser, Ministerie van LNV, maar ook provincies en gemeenten) en bij de uitvoering van wetgeving. De NGE is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven. De omvang van de melkrundveehouderij laat zich als volgt vertalen:

omschrijving diercategorie	bestaande situatie (NBW vergund)		nieuwe situatie	
	aantal	NGE	aantal	NGE
melkkoeien	800	963,4	1.000	1.204,2
vrouwelijk jongvee (tot 2 jr.)	600	152,1	600	152,1
totaal bedrijfsvoering		1115,5		1356,3

Tabel 2: berekening bedrijfsomvang bestaande en nieuwe situatie in NGE

Het areaal landbouwgrond van het bedrijf bestaat uit circa 400 ha. De 400 ha geteelde voedergewassen worden volledig benut door het eigen rundvee, waardoor hiervoor geen NGE's worden toegekend.

Arbeidskrachten en arbeidsbehoefte

De vervolgvraag is hoeveel NGE overeenkomt met een volwaardige arbeidskracht (VAK). Voor de beantwoording van vragen over volwaardigheid van een bedrijf zijn de definities die het LEI van de NGE en van volwaardige bedrijven hanteert van belang. VAK is een normering met als uitgangspunt een mensjaar van 1.700 volwaardige uren. Een mensjaar geeft goed zicht op de totale arbeidsinzet en arbeidsbehoefte op een bedrijf. Daarnaast maakt het LEI onderscheid tussen bedrijfstypen, zoals akkerbouwbedrijven, hokdierbedrijven, graasdierbedrijven etc., en tussen verschillende bedrijfsgrootten (< 40 NGE, 40 tot 100 NGE en > 100 NGE). Het bedrijf van cliënt betreft een graasdierbedrijf met een omvang van meer dan 100 NGE.

omschrijving bedrijfstype		NGE per VAK (bedrijven groter dan 100 NGE)	NGE totaal	volwaardige arbeidskrachten
graasdierbedrijf	bestaande situatie	73	1115,5	15,3 *
	nieuwe situatie	73	1356,3	18,6 **

* 1115,5/73

** 1356,3/73

Tabel 3: berekening arbeidskrachten

Conform de normen van het LEI is er dus sprake van een economische volwaardigheid voor ruim 18 volwaardige arbeidskrachten in de nieuwe situatie. Naast de berekening van de economische volwaardigheid dient ook de arbeidsbehoefte van de activiteiten te worden berekend. Dit is afhankelijk van een aantal factoren zoals: gebouwsituatie, melksysteem, voersysteem, mechanisatiegraad, grondsoort, verkaveling / bereikbaarheid percelen.

De arbeidsinzet wordt berekend op basis van het aantal mensjaren. Een mensjaar staat voor de arbeid die één mens in één jaar kan verzetten. Wat betreft de arbeidsinzet kan normatief (CAO dierhouderij) worden uitgegaan van maximaal 2.237 uur / jaar. Daarbij wordt uitgegaan van een 38-urige werkweek en 3,5 uur per dag in de weekeinden. Het aantal arbeidsuren per NGE bedraagt bij melkkoeien (inclusief vrouwelijk jongvee) circa 30 uur per dier.

omschrijving bedrijfstype		aantal uur	max. arbeidsinzet per persoon	volwaardige arbeidskrachten
graasdierbedrijf	bestaande situatie	33.465	2.237	15,0 *
	nieuwe situatie	40.689	2.237	18,2 **

* 33.465/2.237 ** 40.689/2.237

Tabel 4: berekening arbeidskrachten

Uit de berekeningen blijkt dat de activiteiten op het bedrijf een arbeidsbehoefte creëren voor circa 18,5 volwaardige arbeidskrachten. Momenteel wordt er gebruik gemaakt van de inhuur van derden naast de permanente beheerder. Bij het verlenen van de omgevingsvergunning voor de huisvesting van tijdelijke werknemers is de arbeidsbehoefte al getoetst en is geconstateerd dat huisvestingsruimte noodzakelijk is.

Bedrijfsvoering

Het bedrijf wordt door de maatschap J.S. en B. Berghorst en H.H. en A. Bos geëxploiteerd. De heer Berghorst is de feitelijke toezichthouder op het perceel, want hij is woonachtig in de bestaande bedrijfswoning. In de bestaande situatie draait het bedrijf daarnaast veelal op tijdelijke krachten. De maatschap kan door het aannemen van een vaste medewerker welke woonachtig is op het bedrijf, de verbondenheid van het personeel met het bedrijf versterken. De binding van deze medewerker, welke een rol krijgt als beheerder van het bedrijf, heeft positief effect op de toekomstbestendigheid van het bedrijf en dit kan risico's terugdringen.

Gezien de werkzaamheden die structureel buiten de gebruikelijke arbeidstijden verricht worden en het aandeel dat daarvan niet op van te voren vast staande tijdstippen plaatsvindt, is er een duurzame behoefte aan een tweede agrarische bedrijfswoning op het perceel. Enkel door het realiseren van deze extra woning kan een economisch rendabel bedrijf in de toekomst worden gewaarborgd. Onderstaand is een opsomming gegevens van de reguliere en periodieke werkzaamheden die op het bedrijf voorkomen.

Melkkoeien

In elk stadium heeft de koe specifieke verzorging nodig. Zo dienen droge melkkoeien zeer nauwkeurig op voeding te worden gestuurd, bij guste koeien is de tochtigheidswaarneming van belang en bij hoog drachtige en pas gekalfde dieren is veel toezicht nodig. Op het bedrijf aan de Oudebosweg wordt gewerkt met diverse productiegroepen om goede technische resultaten te kunnen behalen.

De stal is voorzien van een roterende melkstal. Hiervoor is bewust gekozen ten opzichte van een automatisch melksysteem. Het contact met de dieren is frequenter en daarmee is meer toezicht gegarandeerd.

De capaciteit van de melkstal 200 koeien in het uur. De melktijd per keer bedraagt daarmee in de bestaande situatie 4 uur per ronde (met 3 arbeidskrachten incl. schoonmaak werkzaamheden). Cliënt werkt met een twee keer daagse melkmethode. In de nieuwe situatie zijn 3 arbeidskrachten 5 uur bezig met de melkwinning.

Andere dagelijkse werkzaamheden die door eigen personeel worden verricht zijn: insemineren, opstrooien en schoonhouden van de ligboxen en voeren. De bijproducten die gevoerd worden zijn perspulp, bierborstel, snijmaïs, gras en een geperste brok. Deze laatste wordt verstrekt via de krachtvoerboxen in de stal. Het voeren van de melkkoeien kost 5 uur per dag. Het schoonhouden en strooien van de ligboxen is van belang in het kader van een preventieve gezondheidszorg. Op deze manier wordt besmetting door witvuilen, bloedresten, melkresten en mest voorkomen. De ligboxen worden steeds voor het melken schoongemaakt. Het brengen van strooisel in de boxen heeft als voordeel dat vocht hiermee beter wordt vastgehouden en ook dit draagt bij aan een betere gezondheid en dierenwelzijn.

Verder worden (preventief) te behandelen, zieke en afkalvende koeien steeds gesepareerd en opgevangen in de daarvoor bedoelde strohokken. Het afkalveren van de melkkoeien vergt veel toezicht. Zeer regelmatig is hierbij menselijke hulp noodzakelijk om de bevalling goed te laten verlopen en het vlies van het kalf te verwijderen (om verstikking te voorkomen). Ook wordt het pasgeboren kalf dan bij de moeder weggehaald en wordt de koe gemolken om biest aan het kalf te kunnen verstrekken. Daarnaast worden wekelijks de diergroepen opnieuw ingedeeld: het sorteren vraagt 20 tot 24 uur per week. Het opnieuw indelen van de groepen wordt op 1 dag van de week uitgevoerd door 2 à 3 mensen. Zo kunnen onder andere de drooggezette en definitieve guste koeien uit de groep worden gehaald. De diergroepen op het bedrijf bestaan uit:

Melkkoeien	Jongvee
- Opstart groep (30 dagen)	- 0 – 3 maanden (buiten, 100 stuks)
- Celgetal groep	- 3 – 5 maanden (50 stuks)
- Vaarzen groep	- 5 – 8 maanden (50 stuks)
- Hoog productieve groep	- 8 – 10 maanden (50 stuks)
- Laag productieve groep	- 10 – 12 maanden (50 stuks)
- Droge koeien:	- 12 – 14 maanden (50 stuks)
o Net na droogzetting (ca. 65 stuks)	- 14 – 16 maanden (50 stuks)
o 2 weken voor het kalveren (ca. 40 stuks)	- 16 – 18 maanden (50 stuks)
- Pinken:	- 18 – 20 maanden (50 stuks)
o 2 maanden voor het kalveren	- 22 – 22 maanden (50 stuks)
o 5 tot 2 maanden voor het kalveren	- 22 – 24 maanden (50 stuks)

Tabel 5: indeling in groepen

Uitgaande van 25% vervanging, 8 weken droogstand en 400 dagen tussenkalftijd op een groep van 1.000 melkkoeien, krijgt het bedrijf wekelijks te maken met: 19 afkalvingen, 14 droogzettingen, 5 vaars introduceren, 5 verkoop / afvoer, 38 inseminaties, 38 klauwcontroles, 29 tot 58 baarmoeder-/drachtcontroles, 10 mastitis (uierontsteking) gevallen en 10 zieke koeien.

Periodiek terugkerende werkzaamheden zijn: de 3-wekelijks melkmonsternames (in eigen beheer), klauwbehandelingen (8 uur per week, al dan niet preventief), entingen, bloedtappen, oogstwerkzaamheden, schoonmaken van drinkbakken, controleren afrasteringen, toedienen vliegenbestrijdingsmiddel en scheren.

Jonge kalveren

Na de geboorte dient het kalf zo spoedig mogelijk biest te hebben. Hierin bevinden zich onmisbare voedingsstoffen die helpen de weerstand op te bouwen. De specifieke opfokeisen van de kwetsbare jonge dieren verlangen veel aandacht. De dieren hebben na de geboorte een kwetsbare darmflora. Een goede op het individuele dier afgestemde voeding en vooral de controle daarbij zijn daarom juist in die eerste weken van essentieel belang. Alleen hiermee kunnen veel voorkomende problemen als diarree voorkomen worden. Het toedienen van de melk gebeurt middels de emmermethode en dus niet via de minder bewerkelijke speenemmermethode of kalverendrinkautomaat.

Daarnaast dienen de strohokken dagelijks te worden gestrooid en mest te worden verwijderd. Dit gebeurt handmatig. Wekelijks worden de mannelijke (en een geselecteerd deel van de vrouwelijke) dieren afgevoerd van het bedrijf.

Periodiek terugkerende werkzaamheden zijn: het onthoornen van de dieren en het overplaatsen van een andere stal bij een voldoende oude leeftijd.

Jongvee

De meest voorkomende problemen bij jongvee zijn luchtweg- en longinfecties. Het tijdig ontwormen van deze dieren is dan ook van groot belang. In deze levensfase is het van belang om de dieren op de juiste leeftijd tochtig te zien en te insemineren. Dit vergt veel toezicht.

Periodiek terugkerende werkzaamheden zijn: toedienen vliegenbestrijdingsmiddel, tijdig ontwormen.

Overige werkzaamheden

Buiten het verzorgen van het vee om zijn er dagelijks en periodiek veel werkzaamheden die verricht moeten worden. Hierbij valt te denken aan het twee keer per dag reinigen van de melkstal en tanklokaal, maar ook aan periodieke onderhoudswerkzaamheden aan gebouwen en machines. Gezien de omvang van het bedrijf komen er dagelijks wel externe op het bedrijf, zoals routinebezoeken van de veearts, verschillende bedrijfsadviseurs, leveranciers en controleurs. Omdat hierdoor één persoon feitelijk geen werkzaamheden kan verrichten, dienen de dagelijkse werkzaamheden door een tweede persoon te worden verricht. Het onderhoud van de gebouwen vraagt ongeveer 8 uur per week, evenals het blootleggen van de kuilen en het schoonhouden van het erf.

Administratie maakt een groot deel van de werkzaamheden uit. Veel handelingen die binnen het bedrijf plaatsvinden dienen te worden geregistreerd. Enerzijds is dit voor het bedrijfsmanagement om te kunnen zien wat de resultaten zijn en waarin moet worden bijgestuurd, anderzijds is dit verplicht van overheids-

wege, omdat de traceerbaarheid een belangrijk onderdeel is van het waarborgen van de voedselveiligheid en -kwaliteit. De bedrijfsadministratie (technisch en financieel) van een bedrijf met een omvang als deze vraagt nauwkeurigheid en dus veel tijd.

Zoals eerder genoemd verrichten verschillende personen werkzaamheden op het bedrijf. Uiteraard heeft een ieder een aantal vaste taken en verantwoordelijkheden, maar een onderlinge afstemming is hierbij van groot belang om alles goed te kunnen laten functioneren. Dagelijks werkoverleg is dan ook aan de orde op dit bedrijf. In de huidige situatie werken de volgende personen op het bedrijf:

- dhr. Berghorst (cliënt)	60-80-100* uur per week
- mevr. Berghorst	20 uur per week
- vader	40-60* uur per week
- broer	30-60* uur per week
- schoonvader	15 uur per week
- Herbert	20 uur per week
- tijdelijke medewerkers (Roemenen)	4 x 40 uur per week
- medewerker met Wajong-uitkering	12 uur per week
- leerling	32 uur per week

* uren afhankelijk van de periode

Tabel 6: werkzame personen op het bedrijf (bestaande situatie)

Veel van de landbouwgronden worden in eigen beheer verzorgd en deels wordt de loonwerker ingeschakeld. In totaal dient circa 400 hectare gronden te worden verzorgd en bewerkt. Cliënt heeft de beschikking over 215 ha in de polder en 180 in Heerde. Uitbesteed worden het uitrijden van de drijfmest, zaaien van snijmaïs, het toedienen van kalk en bestrijdingsmiddelen, het persen (en wikkelen) van balen, ploegen en het oogsten van snijmaïs. De graslandverzorging, zoals het rollen, slepen en bloten wordt zelf gedaan, alsmede het verstrooien van vaste mest en kunstmest, het maaien, wiersen en harken.

Onvoorzien

De bijproducten die op het bedrijf worden verstrekt zijn afkomstig van de voedingsmiddelenindustrie. Van te voren is niet duidelijk wanneer deze producten worden aangeleverd en de tijdstippen waarop al helemaal niet. Dat kan 's ochtends vroeg zijn, maar ook midden op de dag. Hierbij dient altijd iemand bij aanwezig te zijn om aan te geven waar de producten moeten worden gelost en ook om direct de juiste maatregelen te kunnen nemen, zoals het afdekken van de kuil. Hiermee worden negatieve weersinvloeden vermeden broei voorkomen, waarmee de kwaliteit van de voeders gegarandeerd kan worden.

Het afkalven gebeurt in ongeveer 70% van de gevallen 's avonds en 's nachts. Dit is zeer gangbaar bij melkrundvee, omdat er dan rust in de veestapel is. Zoals eerder al is aangegeven is daarbij altijd begeleiding en toezicht noodzakelijk en soms moet direct hulp van derden worden ingeschakeld, zoals bijvoorbeeld bij een keizersnede. Elke minuut telt dan en daarom is het van het grootste belang dat er steeds iemand op het bedrijf beschikbaar is hiervoor. Uitgaande van de 19 afkalvingen per week, zullen er zo'n 13 daarvan buiten de reguliere werktijden en op niet voorziene tijdstippen plaatsvinden. Direct na het

afkalveren is het melken van de koe noodzakelijk, opstrooien en reinigen rondom de koe, verstrekken van water, verrichten van een aantal controlehandelingen bij de koe en het voeren van biest aan het pasgeboren kalf. Gemiddeld moet per afkalving worden uitgegaan van minimaal 1 uur per ondernemer. Voor dat het afkalven een feit is, moet vaak eerst een aantal keer worden gecontroleerd en dus het personeel daarvoor 's nachts uit bed. Het is, gezien het aantal afkalvingen, sociaal en maatschappelijk niet verantwoord om dit allemaal door één persoon te laten doen.

Het inkuilen van ruwvoerders is slechts gedeeltelijk te plannen. Meestal pas 1 tot 2 dagen van tevoren is er bekend wanneer gemaaid zal gaan worden. De weersomstandigheden kunnen voor onvoorziene werkzaamheden zorgen, zoals het extra snel moeten binnen halen van het ruwvoer omdat onweer en hevige regenval de planning overhoop gooit. Inkuilen gebeurt uiteraard in een periode van droogte, dus met regelmaat kan het weer een onvoorziene factor vormen. Dit geldt ook voor het halen van stro. Dit wordt van externen betrokken, maar meestal hoort de maatschap pas een dag van tevoren wanneer het stro geperst zal worden tot balen. Het tijdstip is dan vaak nog niet bekend, omdat de planningen bij de loonwerkers op zulke topdagen vaak gewijzigd wordt.

Tot slot is frequente controle op diergezondheid op dit moderne bedrijf van belang, gezien het streven naar een hoge melkproductie per dier. Er is een duidelijke relatie tussen melkproductie en diergezondheid. Het werken met hoogproductief vee vraagt grote en continue aandacht voor het tijdig signaleren van gezondheidsproblemen bij de koeien, óók buiten de gangbare werktijden. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt wordt een korte tussenkalftijd nagestreefd. Er is daarbij sprake van een verband tussen melkproductie en vruchtbaarheid. Voor een adequate tochtigheidswaarneming is scherp toezicht, vooral ook in de avond (als het rustiger is in de stal), van groot belang.

In incidentele omstandigheden is sprake van een noodzaak tot ingrijpen, bijvoorbeeld bij het uitglijden van koeien, losbreken van vee, vastzitten in het voerhek, acute melkziekte of onrust bij jongvee. Ook hiervoor is regelmatige controle van het vee (met name in de avond) van belang.

Conclusie

Gelet op bovenstaande ga ik ervan uit dat, gezien de aard en de omvang van het bedrijf, voldoende is aangetoond waarom een tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor de continuïteit en een doelmatige agrarische bedrijfsvoering. De tweede bedrijfswoning is nodig voor controle en toezicht buiten normale werkuren en op niet te voorziene tijdstippen. De gebondenheid, ook ten tijde dat er geen werkzaamheden worden uitgevoerd, is groot. Er wordt hierdoor een behoorlijke inperking van het sociale leven verlangd. Dit is niet allemaal op te vangen door één persoon. De duurzaamheid bestaat uit de volwaardigheid van het bedrijf en uit de noodzaak voor permanent toezicht. De tweede beheerder op het bedrijf heeft niet tot gevolg dat de inhuur verminderd kan worden, dit in relatie tot de gewenste groei van het bedrijf; de te realiseren stal en de toename van het aantal dieren.

VANWESTREENEN

ADVISEURS VOOR HET BUITENGEBIED

Verzoek

Wij verzoeken u het verzoek te toetsen en ons op de hoogte te brengen van uw principebesluit. Wij gaan er van uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, mochten er desondanks nog vragen zijn, dan horen wij dat graag van u. U kunt ondergetekende bereiken via ons kantoor in Barneveld.

Hoogachtend,

VANWESTREENEN BV

S. van Westreenen i.o.

Bijlage:

- Tekening bestaande situatie
- Tekening gewenste situatie

